

УДК: 37.013.42:364-482

ФЕДОРОВА Л.М.,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи,
соціальної педагогіки та дошкільної освіти
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького
(Мелітополь, Україна) E-mail: helenafedorova25@gmail.com

МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОГО ОСМИСЛЕННЯ РОБОТИ З ОПІКУНСЬКОЮ СІМ'ЄЮ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ СЕРЕДНІЙ ШКОЛІ

У статті акцентується увага на тому, що в останні роки все більшої уваги набувають альтернативні форми опіки – дитячі будинки сімейного типу, прийомні та опікунські сім'ї. Автором зазначається, що стрімкий розвиток сімейних форм соціального захисту дітей потребує переосмислення поглядів на опікунські сім'ї, дослідження особливостей їх функціонування, а також специфіки соціально-педагогічної роботи з опікунами у закладах освіти. Розглядаються особливості опікунської сім'ї та розкривається специфіка роботи з такими сім'ями. Пропонується ефективна авторська модель соціально-педагогічної роботи з опікунською сім'єю в загальноосвітній середній школі. Основною метою впровадження авторської моделі є досягнення високого рівня соціально-педагогічної роботи в загальноосвітній середній школі з дітьми-сиротами та членами опікунських сімей. Впровадження моделі соціально-педагогічної роботи в загальноосвітній середній школі здійснювалося за допомогою програми “Крокуємо разом”, яка складалася із трьох етапів. Кожний із цих етапів характеризувався організаційними змінами та упровадженням нових форм роботи.

Ключові слова: *опіка, опікунська сім'я, соціально-педагогічна робота з опікунською сім'єю.*

Постановка наукової проблеми та її значення. В останні роки в Україні кількість дітей, що залишились без батьківської опіки збільшується. Саме тому, в останні роки все більшої уваги набувають альтернативні форми опіки – дитячі будинки сімейного типу, прийомні та опікунські сім'ї.

Питання соціального сирітства як соціального та психолого-педагогічного феномену досліджували: Л. Артюшкіна, О. Безпалько, І. Зверєва, Н. Огренич, А. Полянничко та інші.

Вивченню альтернативних форм державної опіки присвячені роботи Г. Бевз, Л. Волинець, А. Капської, Л. Тарусової, І. Трубавіної та інших.

Проте в науковій літературі не достатньо вивчен феномен опікунської сім'ї. Стрімкий розвиток сімейних форм соціального захисту дітей потребує переосмислення поглядів на опікунські сім'ї, дослідження особливостей їх функціонування, а також специфіки соціально-педагогічної роботи з опікунами у закладах освіти.

Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми. Робота з опікунськими сім'ями має свою специфіку в основі якої лежить врахування потреб та

проблем, з якими стикаються опікуни.

Сьогодні державою розглядаються можливості організації соціально-педагогічної роботи з опікунськими сім'ями, зокрема передбачен соціальний супровід таких сімей, який повинен здійснювати фахівець центрів соціальних служб для дітей, сім'ї та молоді або соціальний педагог загальноосвітньої середньої школи. Такий соціальний супровід включає тривалу допомогу щодо захисту інтересів та прав дитини, консультування з економічних, фінансових, медико-соціальних та психолого-педагогічних питань [2, с. 107]. Ефективність соціально-педагогічної роботи з опікунською сім'єю залежить від правильного вибору форм та методів роботи з ними, на вибір яких впливає кілька факторів: потреби дитини, емоційні зв'язки між дитиною та опікунами, педагогічний досвід останніх.

Форми соціально-педагогічної роботи з опікунською сім'єю у науковій літературі частіше класифікуються як індивідуальні, групові та масові [2], [3], [4]. У роботі з опікунською сім'єю можуть бути застосовані такі методи: соціально-економічні, організаційні, психологічні, соціологічні та педагогічні [3, с. 22]. Сім'я виступає первинним мікросередовищем дитини, відіграє вирішальне значення у формуванні її особистості. Саме сім'я забезпечує фізичний, емоційний, розумовий розвиток дитини, формує її статеву ідентифікацію та ціннісні орієнтації, розвиває її здібності та потенційні можливості, забезпечує дитину почуттям захищеності, безпеки, любові та поваги; сприяє оволодінню дитиною основними соціальними та моральними нормами [2, с. 109]. Соціально-педагогічні можливості опікунської сім'ї у вихованні дитини визначаються здатністю опікунів задовольняти потреби дитини, пристосовуватися до змін цих потреб із плином часу, батьківським потенціалом та їх компетентністю. Відомо, що батьківській компетентності можна навчитися, тому виникає необхідність у створенні системи психолого-педагогічної допомоги та підтримки опікунських сімей, особливо у загальноосвітній школі.

Саме тому **метою статті** є обґрунтування впровадження авторської моделі соціально-педагогічної роботи з опікунською сім'єю в загальноосвітній середній школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реальний стан організації соціально-педагогічної роботи з опікунською сім'єю в загальноосвітній школі зумовив необхідність упровадження моделі соціально-педагогічної роботи з опікунською сім'єю у таких закладах. Розроблена авторська модель соціально-педагогічної роботи з опікунською сім'єю в загальноосвітній середній школі забезпечує організацію соціальної взаємодії вчителів-предметників, класних керівників, соціальних педагогів, адміністрації навчального закладу, опікунів, членів їхніх сімей та дітей, які перебувають під опікою, на засадах активного, емоційно-позитивного, особистісного спілкування з урахуванням біологічних зв'язків членів опікунської сім'ї. Спрямованість соціально-педагогічної роботи з опікунською сім'єю в загальноосвітній середній школі визначається комплексною професійною соціально-педагогічною допомогою та підтримкою таких сімей.

У ході впровадження авторської моделі педагогічні працівники загальноосвітніх середніх шкіл були зорієнтовані на надання професійної допомоги та підтримки опікунським сім'ям із урахуванням визначених підходів: особистісно зорієнтований, індивідуальний, системний та родинноцентричний підходи до соціально-педагогічного патронажу дитини-сироти в опікунській сім'ї, орієнтації на проблеми задоволення потреб дитини, яка перебуває під опікою, а також на соціальний розвиток опікунської сім'ї. Саме тому, для цілеспрямованої та систематичної діяльності та підвищення ефективності соціально-педагогічної роботи з опікунськими сім'ями впроваджували такі форми і методи роботи: проведення настановчих конференцій у школі, запровадження методичних семінарів для соціальних педагогів, учителів, класних керівників, педагогів-організаторів, заступників директорів та ін., упровадження соціально-психологічних і соціально-педагогічних тренінгових програм в умовах школи. Також були проведені індивідуальні бесіди, щодо розвитку опікунської сім'ї, розроблені індивідуальні програми для тих випадків, де були зафіксовані суттєві труднощі.

Метою впровадження авторської моделі є досягнення високого рівня соціально-педагогічної роботи в загальноосвітній середній школі з дітьми-сиротами та членами опікунських сімей.

Соціально-педагогічна робота в загальноосвітній середній школі дає можливість педагогам, вихователям, адміністративному персоналу набути різних знань і навичок, що прийнятні для розвитку сучасного суспільства – навчитися досліджувати, аналізувати різні випадки, проектувати технології соціально-педагогічної діяльності для певних груп населення тощо. У роботі з опікунськими сім'ями як окремою групою людей, що об'єднані кровними зв'язками та виховують дитину-сироту або дитину, яка позбавлена батьківського піклування, соціальний педагог повинен, насамперед, зрозуміти власну організаційну роль, усвідомити своє призначення щодо плекання такої цінності, як турбота. Насамперед слід усвідомити, що він не фахівець із надання певних консультацій, збору даних та проведення діагностики, а насамперед, особистість із такими якостями, як гуманістичні (альтруїзм, почуття гідності та честі, доброзичливість, толерантність та ін.); психоаналітичні (самооцінювання, самоконтроль, самовиховання та ін.); психолого-педагогічні (емпатійність, співпереживання, комунікабельність, красномовність, тактовність та ін.), що мають проявлятися у практиці роботи у школі.

Під час соціально-педагогічної роботи з опікунськими сім'ями в загальноосвітній середній школі вчителі-предметники, заступники директорів з навчально-виховної роботи, соціальні педагоги усвідомлюють, що їхня практична діяльність пов'язана із роботою на різних рівнях – індивідуальному, міжособистісному, міжгруповому, міжінституціональному. Саме тому, впровадження моделі здійснювалося за допомогою програми “Крокуємо разом”, яка складалася із трьох етапів. Кожний із цих етапів характеризувався організаційними змінами та упровадженням нових форм роботи.

Метою програми “Крокуємо разом” є забезпечення спрямованості

соціально-педагогічної роботи з опікунськими сім'ями на надання їм комплексної професійної соціально-педагогічної допомоги та підтримки на базі загальноосвітньої середньої школи. Дієвими факторами, важелями досягнення окресленої мети була визначена сукупність спеціальних організаційних заходів, які передбачали діалогову взаємодію між суб'єктами соціально-педагогічної роботи, інноваційні форми роботи у загальноосвітніх навчальних закладах, за допомогою яких було організовано соціальну взаємодію вчителів-предметників, класних керівників, соціальних педагогів, адміністрації навчального закладу з опікунами, членами опікунських сімей та дітьми, що перебувають під опікою.

Так, на першому етапі впровадження моделі із соціальними педагогами та членами опікунських сімей відбувалося обговорення та аналіз ідей, що здатні сприяти розв'язанню проблем конкретної опікунської сім'ї та соціального й інтелектуального розвитку окремої дитини, яка перебуває під опікою. Для цього соціальні педагоги, учителі-предметники, заступники директорів із виховної роботи школи вивчали й опрацьовували матеріали з проблем і потреб опікунських сімей. На другому етапі впровадження моделі з урахуванням визначених потреб кожної опікунської сім'ї формувалася мультидисциплінарна команда фахівців. Мультидисциплінарна команда фахівців для роботи з опікунськими сім'ями розумілася як "команда спеціалістів із різних галузей освіти, охорони здоров'я, соціального захисту та соціального обслуговування населення, які відповідно до узгодженого і скоординованого плану роботи виконують певні завдання, спрямовані на надання соціальних послуг клієнту, подолання його складних життєвих обставин" [1, с. 148].

Склад фахівців мультидисциплінарної команди для роботи з опікунськими сім'ями в загальноосвітній середній школі зображено на рис. 1.

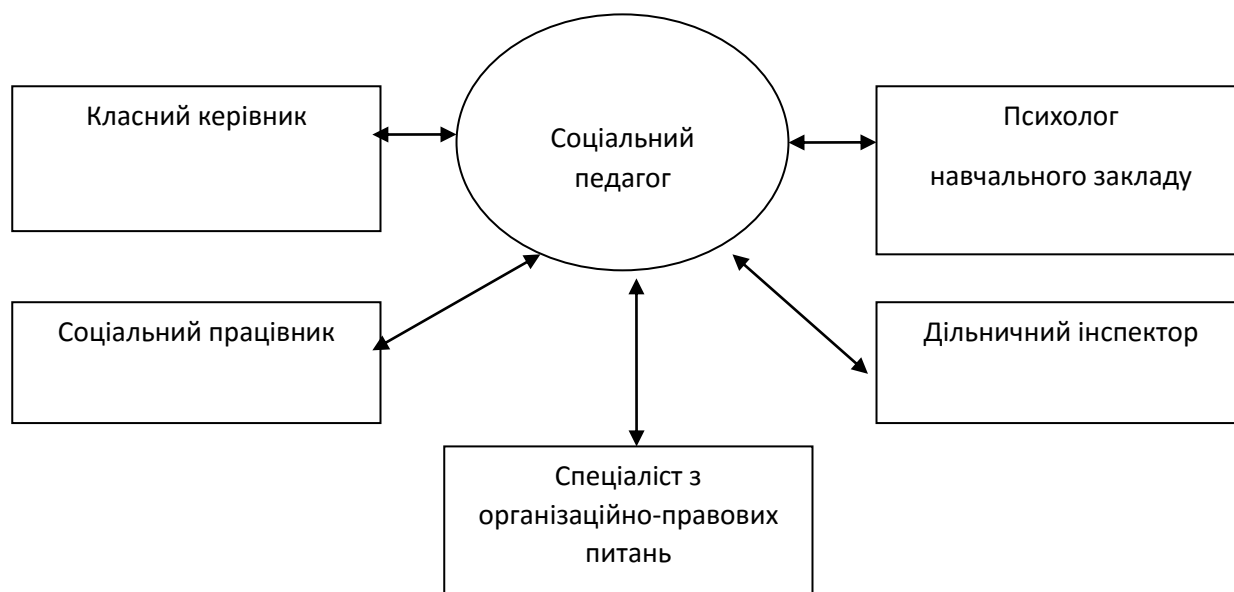

Рис. 1. Склад фахівців мультидисциплінарної команди для роботи з опікунською сім'єю в загальноосвітній середній школі

Як видно з рисунка 1, до складу такої команди були включені соціальні

педагоги і психологи навчальних закладів, класні керівники, соціальні працівники (представники органів опіки та піклування), дільничні інспектори, спеціалісти із організаційно-правових питань. Усі перераховані фахівці взаємодіють із соціальним педагогом, і в кожного є свій розподіл професійних функцій. Діяльність фахівців мультидисциплінарної команди окреслена чітким розподілом функцій, що допомогло вирішити певні проблеми, задовольнити потреби опікунських сімей у соціальному, інтелектуальному розвитку дитини, яка перебуває під опікою, урахувавши також і потреби інших членів опікунських сімей. На цьому етапі відбувалося обговорення та втілення ідей у мету, яка спрямована на кінцевий результат через розробку та виконання послідовних завдань. Для цього також потрібним було проведення підготовки фахівців мультидисциплінарних команд із використанням тренінгових вправ і запровадженням соціальних і соціально-педагогічних програм, проведенням методичних семінарів тощо.

Обов'язком соціального педагога у роботі з опікунською сім'єю, на відміну від інших спеціалістів мультидисциплінарної команди, є допомога у формуванні особистості дитини, що виховується в опікунській сім'ї, та сприяння формуванню позитивних міжособистісних відносин і доброзичливої соціальної взаємодії між членами сім'ї. Соціальний педагог проводить діагностику потреб дитини, щоб вивчити її психологічні і вікові особливості, розібратися у взаємовідносинах між членами опікунської сім'ї, заглибитися у коло інтересів опікунської сім'ї, коло спілкування дитини, яка перебуває під опікою. Також соціальний педагог має кожний раз знаходити необхідний і відповідний ступінь втручання у життя опікунської сім'ї. Зміст діяльності соціального педагога полягає в тому, що він є сполучною ланкою між різними соціальними інститутами, які взаємодіють з опікунами, членами опікунських сімей, дітьми, які перебувають під опікою. Саме соціальний педагог має допомогти створити умови найбільшого сприяння соціальному розвитку опікунської сім'ї. Важливим завданням є його допомога у встановленні доброзичливих стосунків у спільній діяльності з опікунською сім'єю, усунення дефіциту турботи між її членами тощо.

Ураховуючи основні функції дільничних інспекторів, основною метою для цього представника мультидисциплінарної команди є всебічне і об'єктивне дослідження причин і умов, які сприяють учиненню правопорушень, що мають місце в опікунських сім'ях. З боку дільничного інспектора міліції важливим у роботі є внесення пропозицій щодо усунення правопорушень, які мають місце в опікунській сім'ї, надання інформації з цих питань. Разом із соціальним педагогом дільничний інспектор міліції здійснює поквартирний та подвірний обхід помешкань відповідно до порядку проведення таких обходів. Інспектор міліції безпосередньо має встановлювати довірчі стосунки із членами опікунських сімей, проводити необхідну пояснювальну роботу для них з питань запобігання правопорушень, що можуть бути здійснені дитиною-сиротою, яка часто перебуває у стані відчаю, може бути агресивною та здатною на злочини.

Важливим у роботі з опікунськими сім'ями є право дільничного інспектора виносити офіційні попередження членам опікунської сім'ї про

неприпустимість учинення насильства в сім'ї, а також направляти осіб, які вчинили насильство, до кризових центрів для проходження корекційної програми. Зазначимо, що дільничний інспектор має проводити індивідуально-профілактичну роботу із членами сімей, яким було винесено офіційне попередження про неприпустимість учинення насильства у сім'ї.

Практичний психолог школи проводить психологічне діагностування учнів, які перебувають під опікою, та, відповідно цієї діагностики, корекційну роботу. У своїй роботі з опікунськими сім'ями у школі практичний психолог має сприяти проведенню просвітницької роботи з опікунами та членами їхніх сімей щодо виховання та навчання дітей. Спілкуючись із дитиною, що виховується в опікунській сім'ї, спеціаліст повинен провести психолого-педагогічну діагностику готовності дитини, яка перебуває під опікою, до навчання в період її переходу з однієї вікової категорії до іншої, допомагати у виборі профілю навчання у закладі згідно з рівнем інтелектуального, психічного розвитку дитини та відповідно до її інтересів та особливостей. У випадку потреби, під час співпраці з дільничним інспектором міліції, за висновком його роботи проводити психологічну експертизу і психолого-педагогічну корекцію девіантної поведінки дітей-сиріт.

Соціальний працівник (частіше це представник органів опіки та піклування) бере участь у забезпеченні соціального захисту дитини, яка перебуває під опікою. Цей спеціаліст у складі мультидисциплінарної команди перевіряє на дому і в навчальному закладі умови розвитку, навчання й виховання дитини з опікунської сім'ї. Соціальний працівник інформує соціального педагога, опікунів, членів опікунських сімей про необхідність ужиття заходів щодо їх поінформованості стосовно прав та обов'язків дитини, яка перебуває під опікою; ознайомлює педагогів навчальних закладів з соціальними послугами, які слід надавати опікунським сім'ям.

Спеціаліст із організаційно-правових питань організовує та забезпечує правильне застосування законодавства щодо опікунських сімей у захисті інтересів дитини, яка перебуває під опікою. Також цей спеціаліст у складі мультидисциплінарної команди переглядає нормативно-правові акти та інші документи із проблемних питань опікунських сімей, з метою приведення їх у відповідність до законодавства. Спеціаліст із організаційно-правових питань здійснює у межах своєї компетенції заходи щодо адаптації деяких нормативно-правових положень в опікунських сім'ях, організовує роботу, пов'язану з підготовкою та здійсненням заходів, спрямованих на забезпечення захисту прав і законних інтересів дитини-сироти у школі (право на освіту, право на безкоштовне харчування у шкільній їдальні, додаткові пільги для цієї категорії дітей та ін.). Роз'яснює застосування законодавства щодо підтримки опікунських сімей державою, надає правові консультації з питань, що належать до його компетенції, здійснює заходи, спрямовані на підвищення рівня правових знань соціальних педагогів шкіл та бере участь у проведенні інформаційних семінарів для опікунів.

Класний керівник у своїй діяльності приділяє особливу увагу згуртованості учнівського колективу, планує виховну роботу класу,

ураховуючи вікові та психологічні особливості, інтереси кожної дитини, а особливо дітей, що виховуються в опікунській сім'ї. Разом із адміністрацією навчального закладу, учителями-предметниками, соціальним педагогом, практичним психологом, дільничним інспектором міліції та спеціалістом із організаційно-правових питань він бере участь у проведенні освітніх семінарів для опікунів та членів їхніх сім'ї; надає інформаційну допомогу вчителям-предметникам у навчанні та вихованні дітей з опікунських сімей; створює сприятливі умови для індивідуального розвитку і формування особистості дитини, яка перебуває під опікою; сприяє розвитку у дитини з опікунської сім'ї навичок спілкування; разом із соціальним педагогом допомагає таким дітям вирішувати проблеми, що виникають під час спілкування з друзями, однолітками, опікунами, членами опікунської сім'ї, учителями; створює умови для інтелектуального розвитку дітей з опікунських сімей, вивчає особистість кожної дитини, її нахили, інтереси. Також класний керівник сприяє самовихованню і саморозвитку особистості дитини, яка перебуває під опікою, вносить необхідні корективи в систему її виховання.

У складі мультидисциплінарної команди соціальний педагог повинен організовувати, здійснювати і контролювати соціально-педагогічний патронат опікунської сім'ї. Метою соціально-педагогічного патронату опікунських сімей є: надання методичної і консультативної допомоги членам опікунської сім'ї, включення членів сім'ї у процес адаптації та навчання дитини-сироти; забезпечення на рівні держави права кожній дитині на доступність безкоштовного харчування, залучення до позашкільної діяльності; надання ранньої допомоги дітям, які потребують корекції психологічного розвитку, поступова або часткова їх інтеграція в опікунську сім'ю та суспільство.

На третьому етапі впровадження моделі обговорювалися апробовані результати, створювався банк позитивного досвіду щодо соціально-педагогічної роботи з опікунськими сім'ями. Також відбувалося обговорення розроблених варіантів у реалізації системи поточних та екстрених соціальних послуг, добиралися психолого-діагностичні методики для вирішення конкретних проблем опікунів, членів опікунських сімей та дітей, які перебувають під опікою. На цьому етапі розроблялися матеріали для методичних семінарів з урахуванням рівня ефективності соціально-педагогічної роботи з опікунськими сім'ями в умовах загальноосвітньої середньої школи. Під час реалізації запропонованої авторської програми "Крокуємо разом" фахівці мультидисциплінарної команди приймали усвідомлене колективне рішення, яке ґрунтувалося на потребі проведення змін в організації соціально-педагогічної роботи з опікунськими сім'ями в умовах загальноосвітньої середньої школи. При цьому вважали за важливе, щоб перетворення дійсно сприяли поліпшенню соціально-психологічного клімату опікунської сім'ї, вирішенню її проблем. Для цього під час роботи із педагогічним колективом загальноосвітньої середньої школи наголошували на тому, що ці перетворення мають бути такими, щоб досягти запропонованої мети.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, опікунська сім'я є об'єктом соціально-педагогічної роботи. Проте практика роботи з

такими сім'ями потребує спеціальних наукових досліджень. Як і звичайна сім'я, опікунська родина стикається з проблемами щодо захисту, розвитку та виховання дитини, та в той же час є специфічні проблеми саме для такої сім'ї. Саме тому, такі сім'ї і потребують пильної уваги та особливої турботи. Ефективність соціально-педагогічної роботи з такими сім'ями залежить від використання різних форм та методів, які спрямовані на створення сприятливих умов для соціалізації дитини.

Слід відзначити, що впровадження авторської моделі сприятиме підвищенню рівня соціально-педагогічної роботи з опікунською сім'єю в загальноосвітній середній школі. Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці питань більш глибокого дослідження потреб опікунських сімей, підготовки опікунів до спілкування, взаємодії, співпраці з дитиною, яку вони виховують.

Список використаних джерел

1. Грицанов А. А. Новейший философский словарь / сост., гл. науч. ред. А. А. Грицанов. – 3-е изд., испр. – Минск : Книжный Дом, 2003. – 1280 с. – (Мир энциклопедий).
2. Заверико Н.В. Соціально-педагогічна робота з опікунською сім'єю / Н.В. Заверико // Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. – Запоріжжя: ЗНУ, 2008. – № 1. – С. 106-110.
3. Комарова Н. Посібник для соціальних працівників щодо підготовки та соціального супроводу прийомних дітей та дитячих будинків сімейного типу: У 2-х кн. / Н. Комарова, І. Пеша. – К.: Держслужба, 2006. – Кн. 1. – 118 с.
4. Трубавіна І. Підготовка соціальних працівників до супроводу дитячих будинків сімейного типу / І. Трубавіна. – К.: ДЦСССМ, 2002. – 92 с.

REFERENCE

1. Gry`czanov A. A. Novejshy`j fy`losofsky`j slovar` / sost., gl. nauch. red. A. A. Gry`czanov. – 3-e y`zd., y`spr. – My`nsk : kny`zhnyj dom, 2003. – 1280 s. – (My`r ency`klopedy`j).
2. Zavery`ko N.V. Social`no-pedagogichna robota z opikuns`koyu sim`yeyu / N.V. Zavery`ko // Visny`k Zaporiz`kogo nacional`nogo univerty`tetu. Pedagogichni nauky`. – Zaporizhzhya: ZNU, 2008. – # 1. – S. 106-110.
3. Komarova N. Posibny`k dlya social`ny`x pracivny`kiv shhodo pidgotovky` ta social`nogo suprovodu pry`jomny`x ditej ta dy`tyachy`x budy`nkiv simejnogo ty`pu: U 2-x kn. / N. Komarova, I. Pyesha. – K.: Derzhsluzhba, 2006. – Kn. 1. – 118 s.
4. Trubavina I. Pidgotovka social`ny`x pracivny`kiv do suprovodu dy`tyachy`x budy`nkiv simejnogo ty`pu / I. Trubavina. – K.: DCzSSSM, 2002. – 92 s.

ФЕДОРОВА Л.Н., кандидат педагогических наук, доцент кафедры социальной работы, социальной педагогики и дошкольного образования Мелитопольского государственного педагогического университета имени Богдана Хмельницкого (Мелитополь, Украина) E-mail: helenafedorova25@gmail.com

МОДЕЛЬ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОСМЫСЛЕНИЯ РАБОТЫ С ОПЕКУНСКОЙ СЕМЬЕЙ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДНЕЙ ШКОЛЕ

В статье акцентировано внимание на том, что в последние годы все большего внимания приобретают альтернативные формы опеки – детские дома семейного типа, приемные и опекунские семьи. Автором отмечается, что стремительное развитие семейных форм социальной защиты детей требует переосмысления взглядов на опекунские семьи, исследования особенностей их функционирования, а также специфики социально-педагогической работы с опекунами в учреждениях образования. Рассматриваются особенности опекунской семьи и раскрывается специфика работы с такими семьями. Предлагается эффективная авторская модель социально-педагогической работы с опекунской семьей в общеобразовательной средней школе. Основной целью внедрения авторской модели является достижение высокого уровня социально-педагогической работы в общеобразовательной средней школе с детьми-сиротами и членами опекунских семей. Внедрение модели социально-педагогической работы в общеобразовательной средней школе осуществлялось при помощи программы “Шагаем вместе”, которая состоит из трех этапов. Каждый из этапов характеризуется организационными изменениями и внедрением новых форм работы.

Ключевые слова: опека, опекунская семья, социально-педагогическая работа с опекунской семьей.

FEDOROVA, LYDIA, PhD, Associate Professor of Social Work, social pedagogy and pre-school education Of Melitopol Bohdan Khmelnytskyi state pedagogical University (Melitopol, Ukraine) E-mail: helenafedorova25@gmail.com

MODEL OF SOCIAL-PEDAGOGICAL UNDERSTANDING WORK WITH FOSTER FAMILY IN SECONDARY SCHOOL

The attention is focused in the article on that in recent years more and more attention gets alternative forms of guardianship – orphanages of family type, foster and guardian families. Author specifies that a fast development of family forms of social protection of children that are needed rethinking of views on foster families, investigating of peculiarities of their functioning and also specifics of social-pedagogical work with guardians in educational institutions. It is considered the peculiarities of foster families and revealed the specifics of working with such families. It is proposed the effective author model of social-pedagogical work with foster families in secondary school. The main aim of introduction of author’s model is achieving of high level of social-pedagogical work in secondary school with children-orphans and members of foster families. The introduction of the model of social-pedagogical work into secondary school is happened with the help of program “Stepping together” that consists of three stages. Each of these stages was characterized by organizational changes and introduction of new forms of work.

Key words: guardianship, foster family, social-pedagogical work with foster family.

Стаття надійшла до редколегії 10.04.16 р.

Рекомендовано до друку 15.04.16 р.